

Chất lượng hàng đầu - Phát triển chuyên sâu - Nâng tầm các mối

VỆ SINH TAY TRONG PHÒNG NGỪA NHỄM KHUẨN BỆNH VIỆN

TS.BS. NGUYỄN ĐỨC PHÚC
Trưởng khoa HSTC - BV HNĐK Nghệ An

Mục đích vệ sinh tay

Loại bỏ vết bẩn nhìn thấy bằng mắt thường

Phòng ngừa lan truyền mầm bệnh từ người bệnh sang người bệnh, NVYT, thân nhân, khách thăm

Ngăn ngừa lan truyền mầm bệnh từ bệnh viện ra cộng đồng

Ngăn ngừa các nhiễm khuẩn liên quan tới chăm sóc y tế (NKBV)

Khái niệm về vệ sinh tay

VST được dùng để chỉ các phương pháp làm sạch tay:

Rửa tay khử khuẩn:

Rửa tay với nước và xà phòng khử khuẩn

Rửa tay:

Rửa tay với nước và xà phòng thường

Chà tay khử khuẩn:

Chà tay bằng dung dịch VST chứa cồn

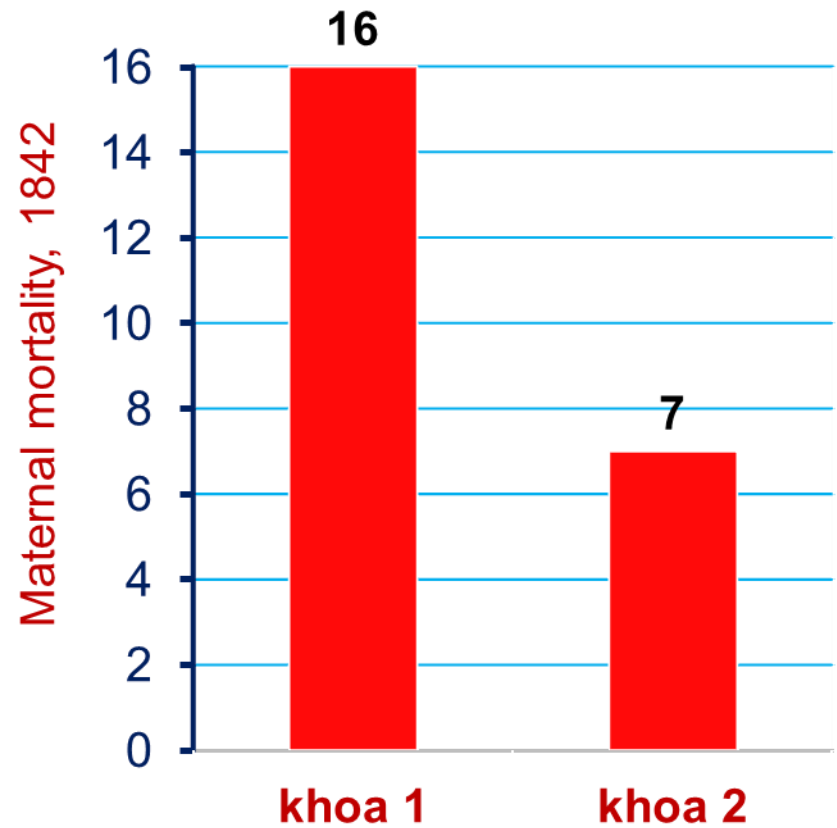

VST ngoại khoa

*Ignaz Philipp Semmelweis
(1818-65)*

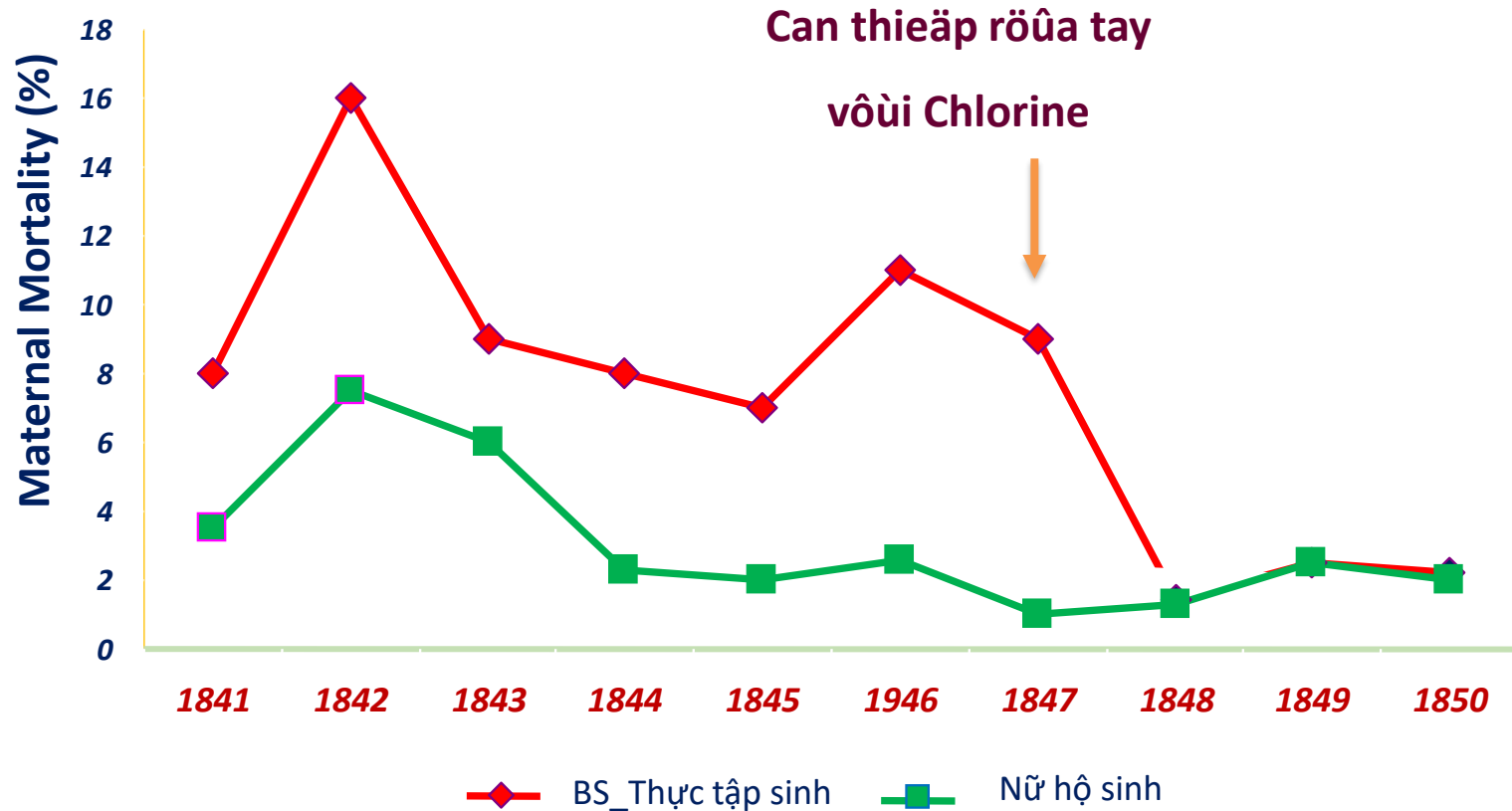
- 1840's: bệnh viện tại Áo
- Tử vong sau sốt hậu sản:
  - Khoa 1: BS và thực tập sinh
  - Khoa 2: nữ hộ sinh

Can thiệp rửa tay

Tử vong sau sinh tại bệnh viện Sản ở Áo

General Hospital, Vienna, Austria, 1841-1850

Ignaz Philipp Semmelweis (1818-65), a Hungarian obstetrician educated at the universities of Pest and Vienna, introduced antiseptic prophylaxis into medicine.

5/5/2009

Vì Sự An Toàn cho Bệnh Nhân và Nhân Viên Y Tế, Hãy Rửa Tay

CAN THIỆP RỬA TAY VỚI CHLORINE

Hand hygiene basin at the Lying-In Women's Hospital in Vienna, 1847.

Nguồn nhiễm tác nhân gây nhiễm khuẩn mắc phải trong bệnh viện

Nơi cấy Enterococcus (+)

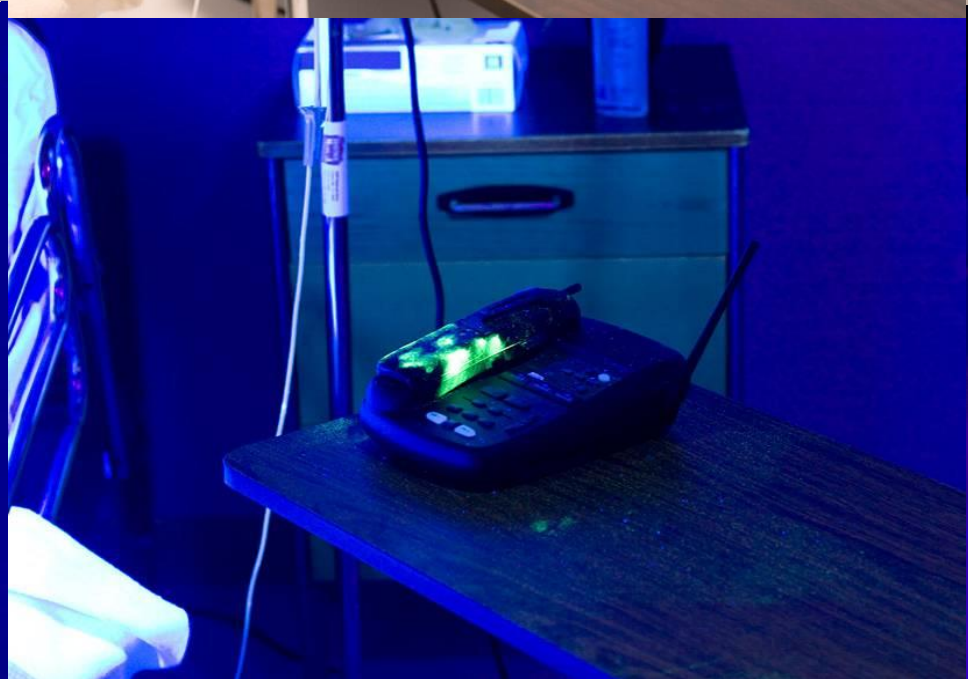
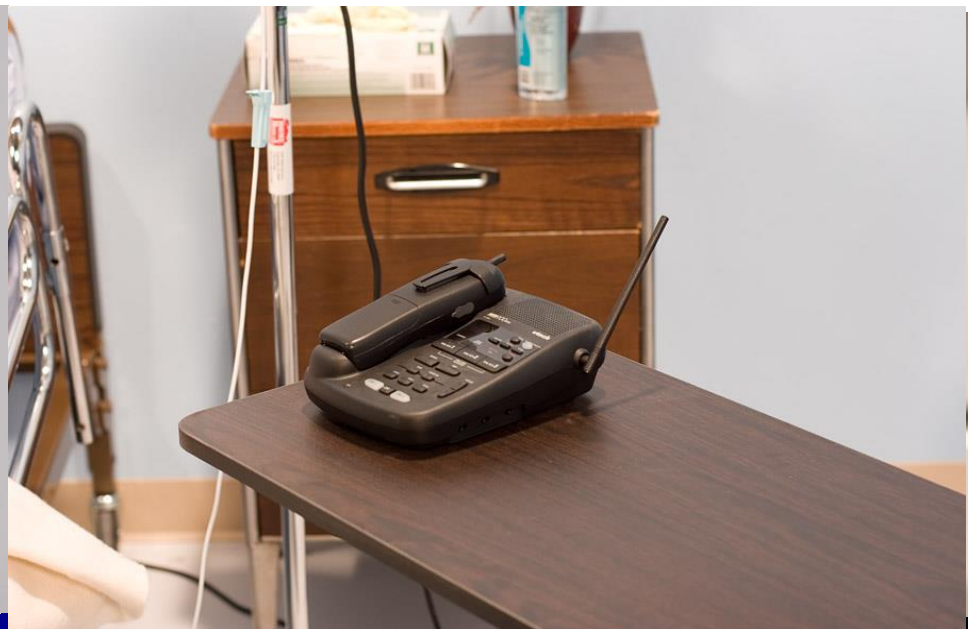

~ Contaminated surfaces increase cross-transmission ~

Abstract: The Risk of Hand and Glove Contamination after Contact with a VRE (+) Patient Environment. Hayden M, ICAAC, 2001, Chicago, IL.

Bàn tay ô nhiễm làm lan truyền Vi khuẩn

Bàn tay ô nhiễm là nguyên nhân trực tiếp gây NK khác ở người bệnh!

Bàn tay ô nhiễm là nguyên nhân trực tiếp gây NK ở người bệnh!

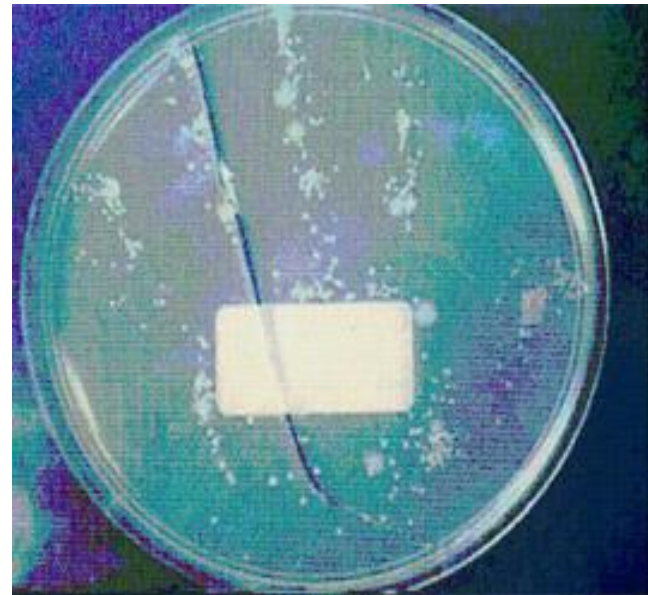

Hiệu quả loại bỏ VSV trên tay của VST

Hiệu quả diệt vi sinh vật bằng xà phòng kháng khuẩn hay dung dịch rửa tay chứa cồn

Trước VST

30 giây sau VST

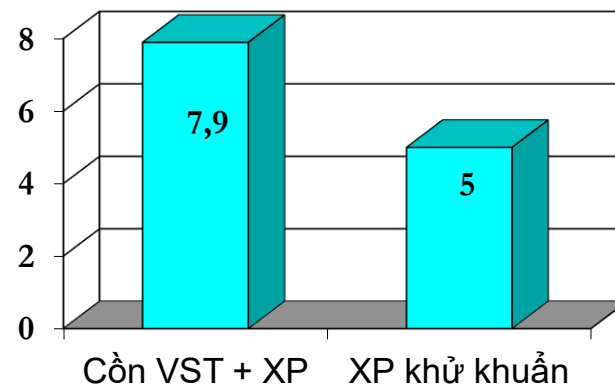
Hiệu quả phòng ngừa NKBV của VST

HIỆU QUẢ VST TẠI KHOA HSTC - BVBM (2002-2003)

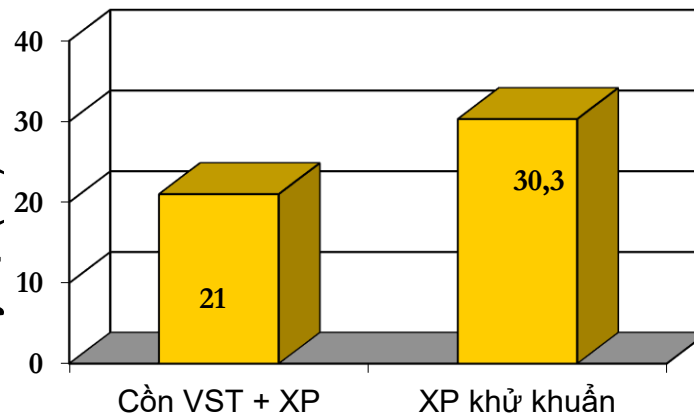
Can thiệp:

1. Phương tiện VST luôn có sẵn tại mọi buồng bệnh
2. Giám sát, phản hồi hàng ngày tuân thủ VST
3. BV đảm bảo: Mạng lưới viên KSNK hoạt động thường xuyên, có quy định về VST, có nhân viên chuyên trách giám sát; quản lý hoá chất VST

Số lần VST

Tỷ lệ (%) NKBV

VỆ SINH TAY THƯỜNG QUY

Có 2 phương pháp VST

- Rửa tay bằng nước và xà phòng thường

- Chà tay bằng dung dịch VST chứa cồn

VỆ SINH TAY THƯỜNG QUY

Phương tiện rửa tay bằng xà phòng thường

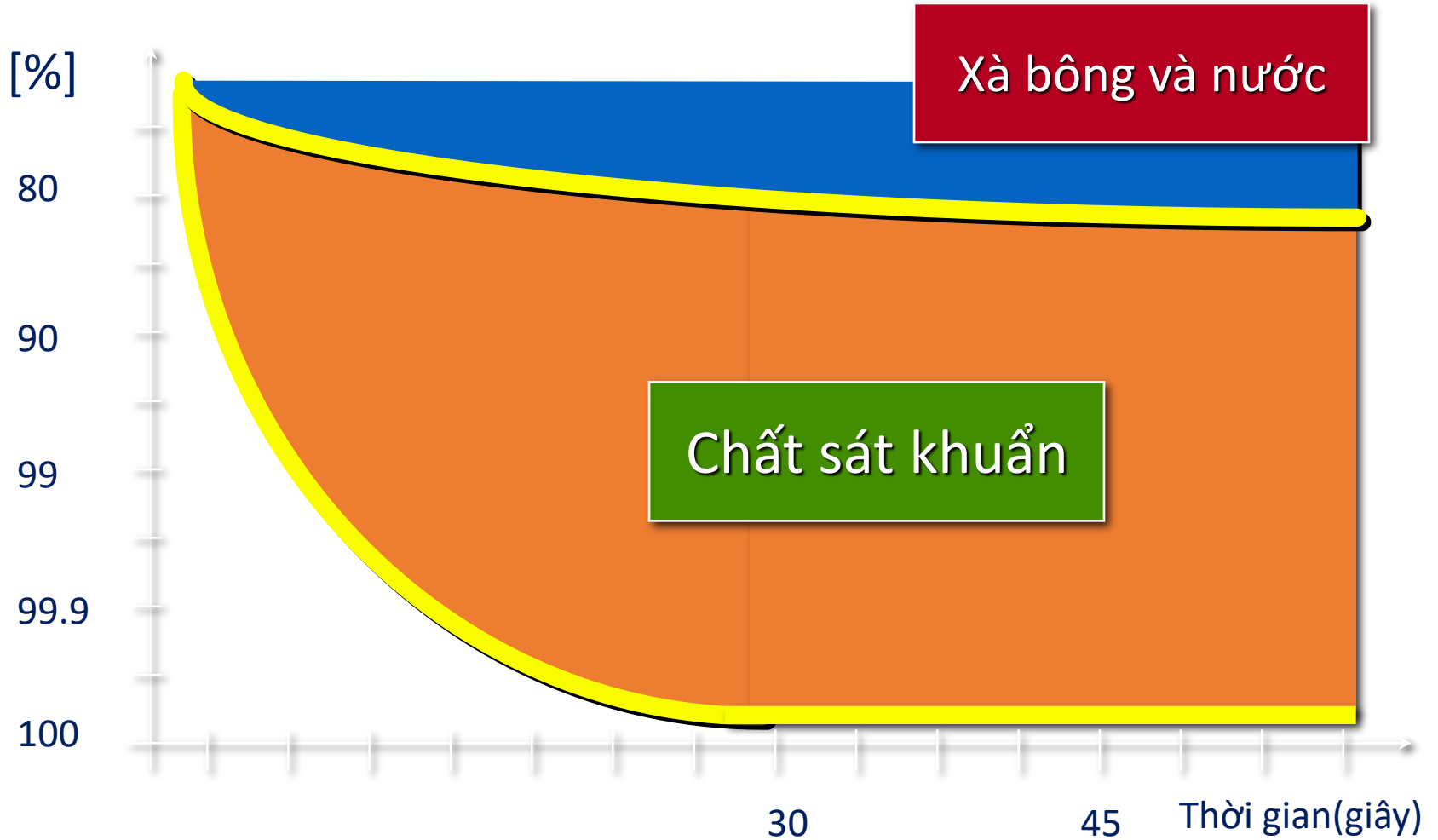
- Bồn rửa tay, vòi nước, hệ thống nước sạch
- Giá/bình cấp xà phòng rửa tay, khăn lau tay dùng 1 lần
- Thùng đựng khăn đã sử dụng
- Cần luôn có sẵn ở buồng thủ thuật, buồng bệnh, buồng hành chính, buồng vệ sinh

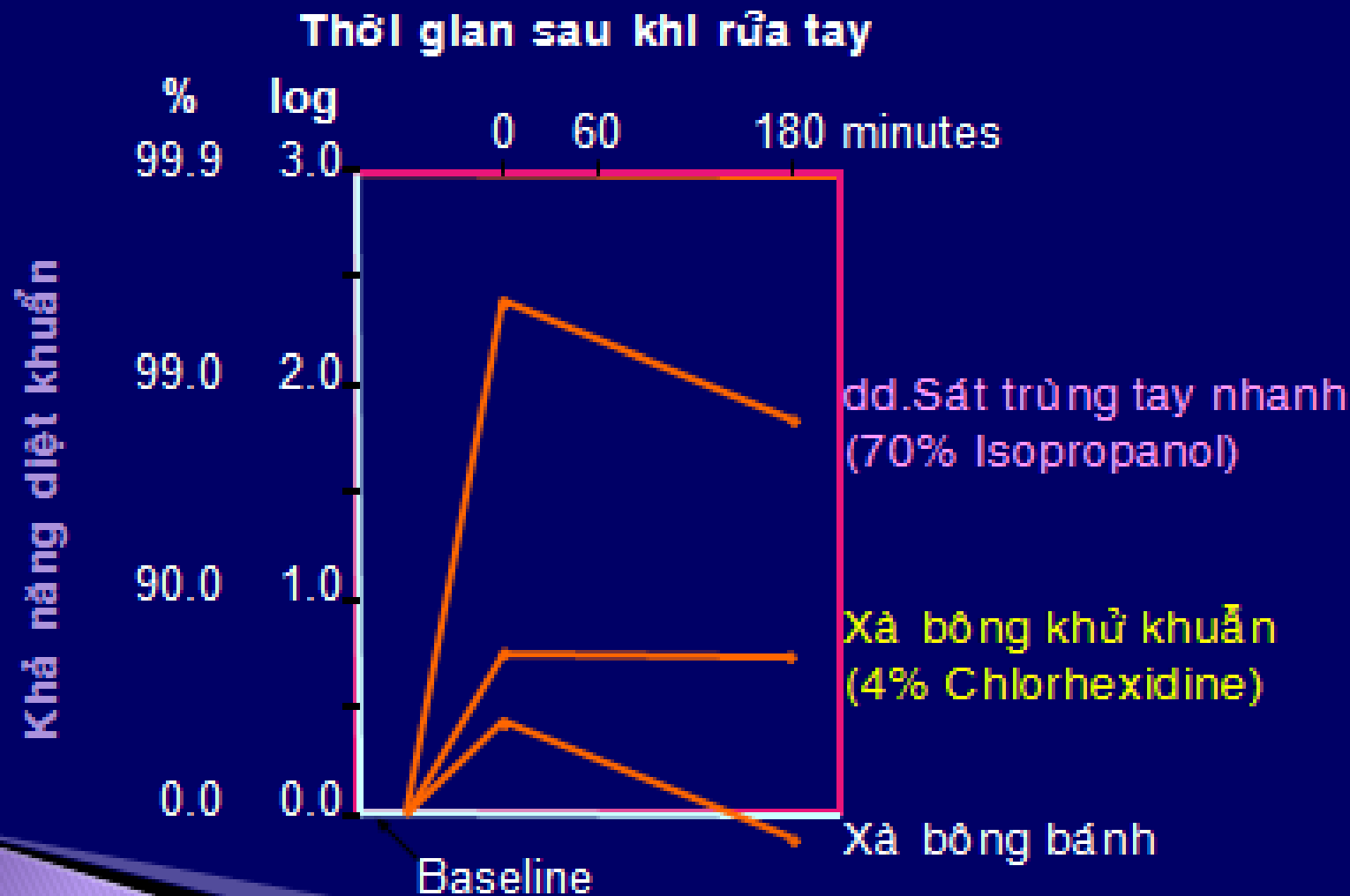
VST với còi ở khắp nơi, nhiều hình thức (bỏ túi, để mỗi đầu giường,...)

Giảm tỷ lệ vi khuẩn trên da tay/thời gian rửa tay

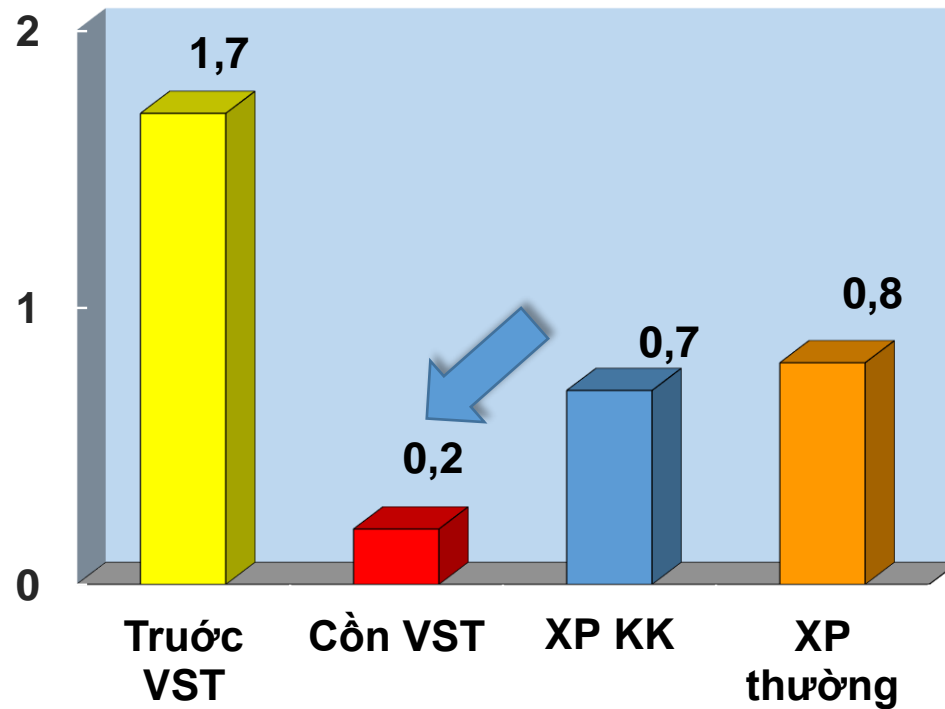
Khả năng diệt khuẩn của các dung dịch rửa tay

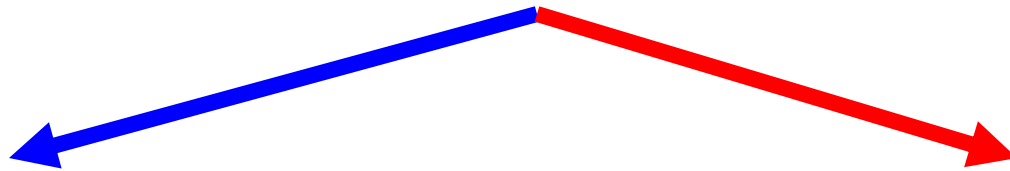
Hiệu quả loại bỏ VSV của một số hoá chất VST

- Số lượng khuẩn lạc trước và sau VST

Nguyễn Việt Hùng (2008), "Nghiên cứu mức độ ô nhiễm VK trên bàn tay NVYT và hiệu quả của một số hóa chất khử khuẩn bàn tay, Tạp chí YHLS – Bệnh viện Bạch Mai, Số đặc san

Hạn chế về thời gian = Trở ngại chính cho thực hiện rửa tay ?

Rửa tay
Xà phòng + Nước

Mất 30 giây đến 1 phút

Sát trùng tay nhanh
với cồn

Mất từ 15 - 20 giây

VỆ SINH TAY THƯỜNG QUY

- Thời gian dành cho VST 1 YT /ca làm việc 8h

Rửa tay bằng xà
phòng thường

7 lần/h x 60s/lần x 8h

56
phút

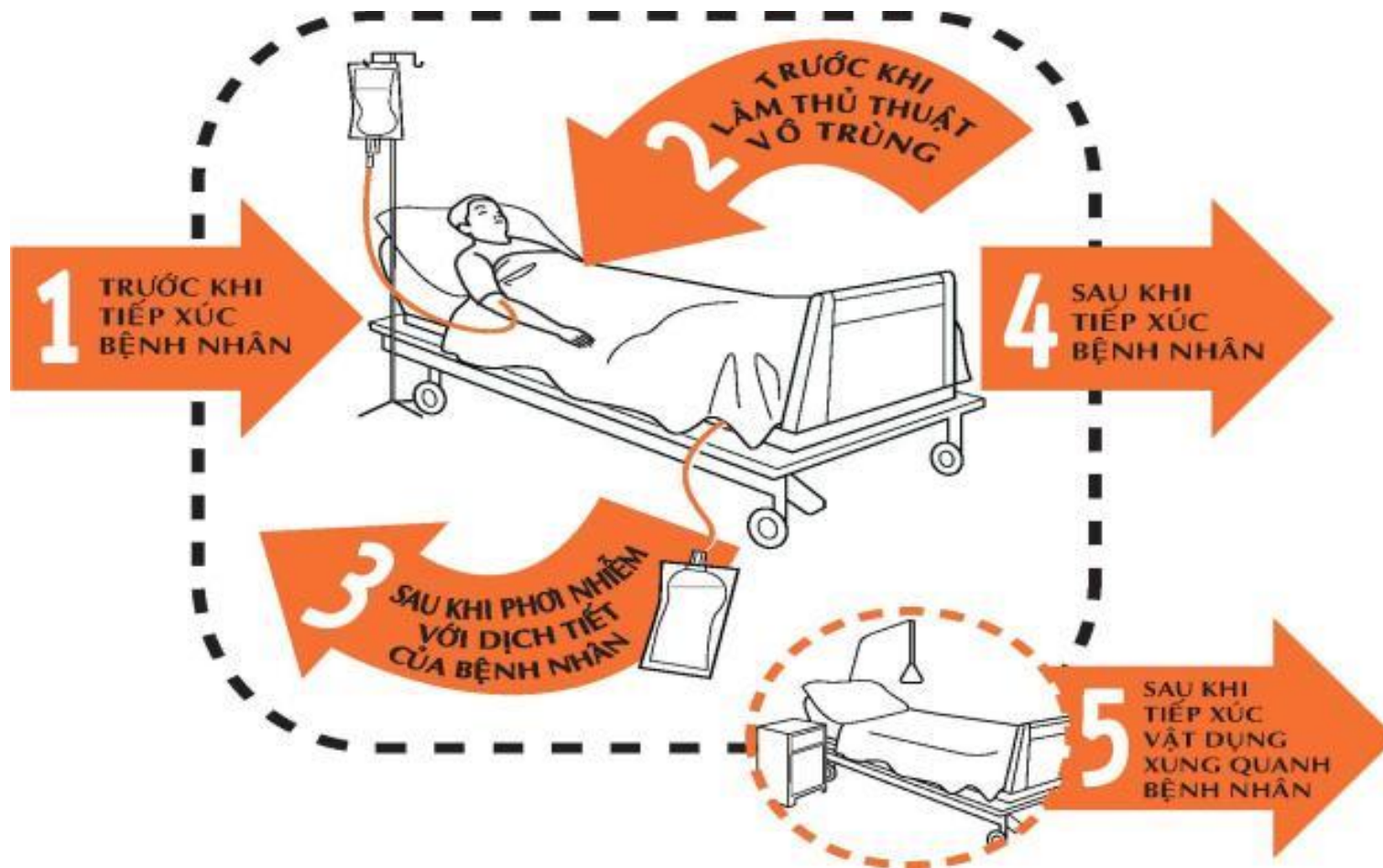
Chà tay bằng dung
dịch VST chứa cồn

7 lần/h x 20s/lần x 8h

18
phút

5 thời điểm vệ sinh tay khi chăm sóc BN

QUY TRÌNH RỬA TAY THƯỜNG QUY

(Ban hành theo công văn số 7517 / BYT - ĐTr ngày 12 tháng 10 năm 2007)

Bước 1: Làm ướt bàn tay bằng nước, lấy xà phòng và chà hai lòng bàn tay vào nhau

Bước 2: Chà lòng bàn tay này lên mu và kẽ ngoài các ngón tay của bàn tay kia và ngược lại

Bước 3: Chà hai lòng bàn tay vào nhau, miết mạnh các kẽ trong ngón tay

Bước 4: Chà mặt ngoài các ngón tay của bàn tay này vào lòng bàn tay kia

Bước 5: Dùng bàn tay này xoay ngón cái của bàn tay kia và ngược lại

Bước 6: Xoay các đầu ngón tay này vào lòng bàn tay kia và ngược lại. Rửa sạch tay dưới vòi nước chảy đến cổ tay và làm khô tay

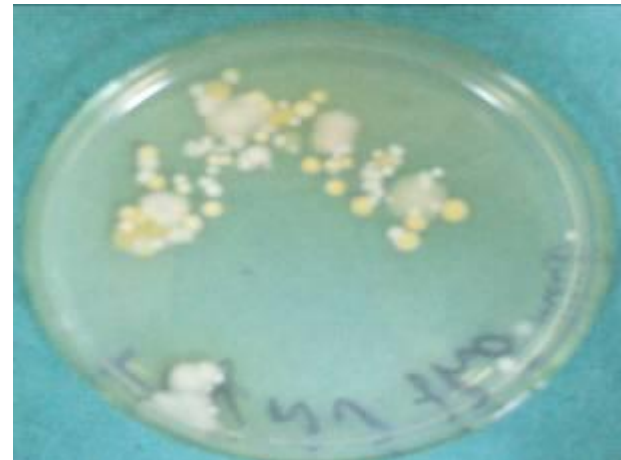
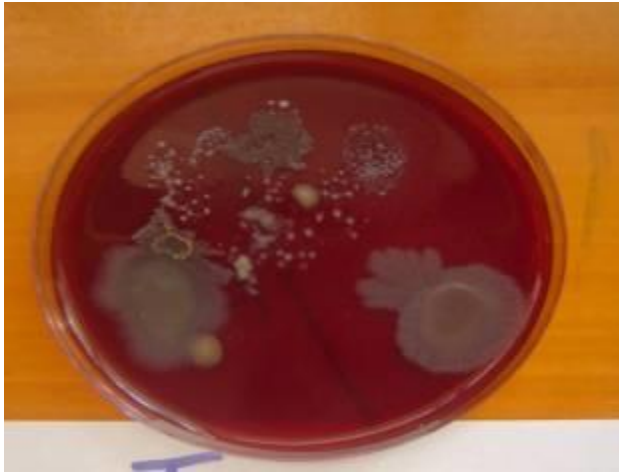
Ghi chú: - Mỗi bước chà 5 lần
- Tổng thời gian tối thiểu 30 giây

DỰ ÁN KIỂM SOÁT NHIỄM KHUẨN BỆNH VIỆN
HỢP TÁC GIỮA VỤ ĐIỀU TRỊ BỘ Y TẾ VÀ *Johnson & Johnson* MEDICAL VIET NAM

<https://www.youtube.com/watch?v=3PmVJQUcm4E>

Nguồn lây lây nhiễm từ bàn tay

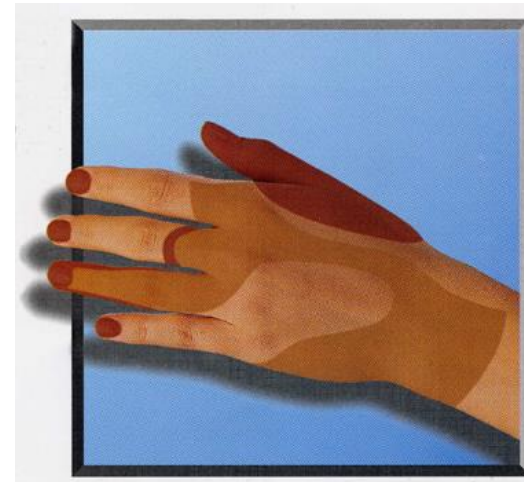
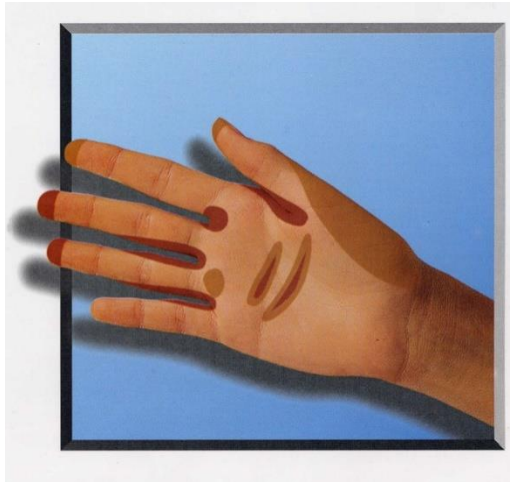

NHÖÖNG VUÖNG THÖÖNG SÖÜT KHI RÖÜA TAY

QUY TRÌNH VỆ SINH TAY THƯỜNG QUY

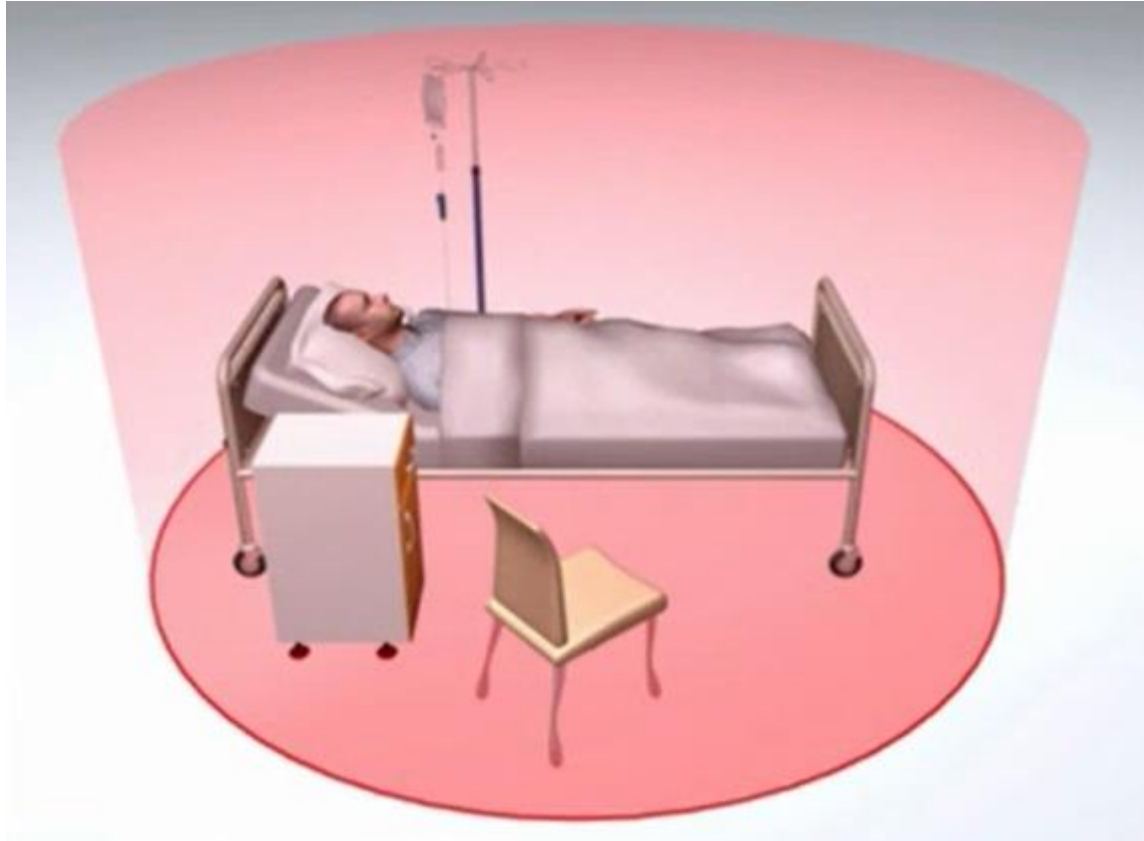
LJ. Taylor (1978): Mức độ tiếp xúc với hoá chất VST không giống nhau tại các vùng khác nhau của bàn tay

 Vùng thường không tiếp xúc với hoá chất KK

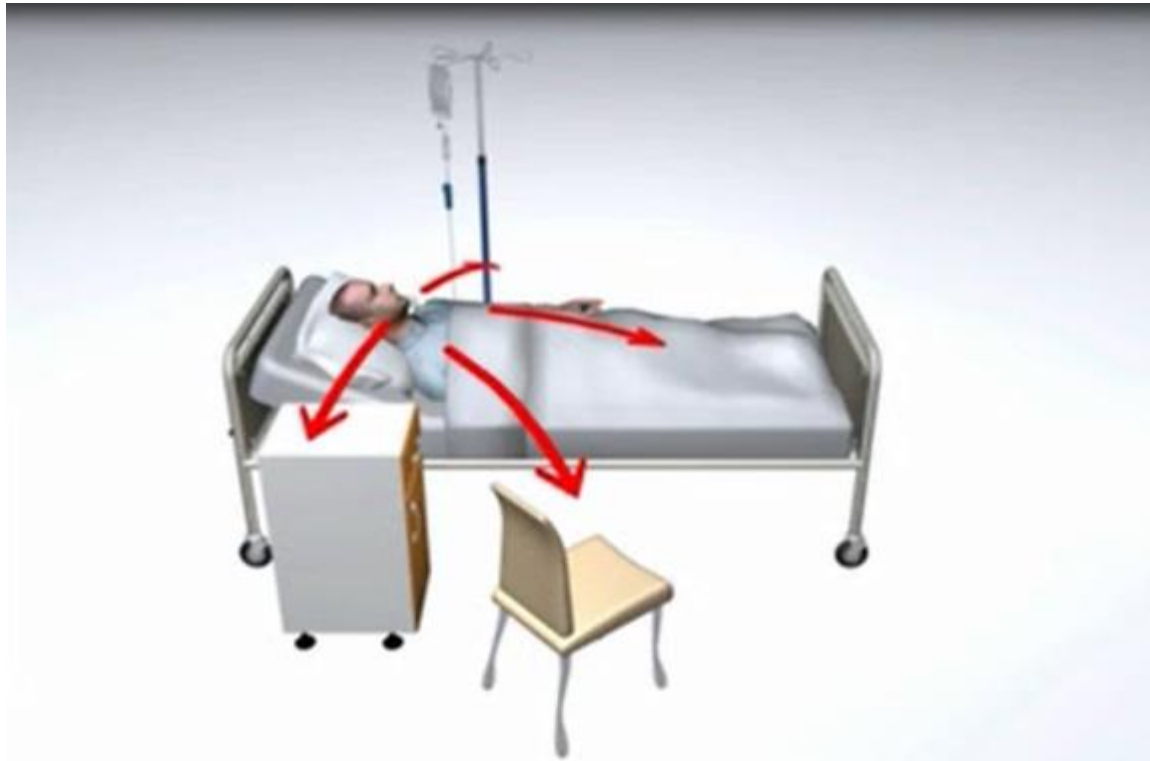
 Vùng có một phần không tiếp xúc với hoá chất KK

Đường lây truyền bệnh (1)

Bệnh nhân lây khuẩn

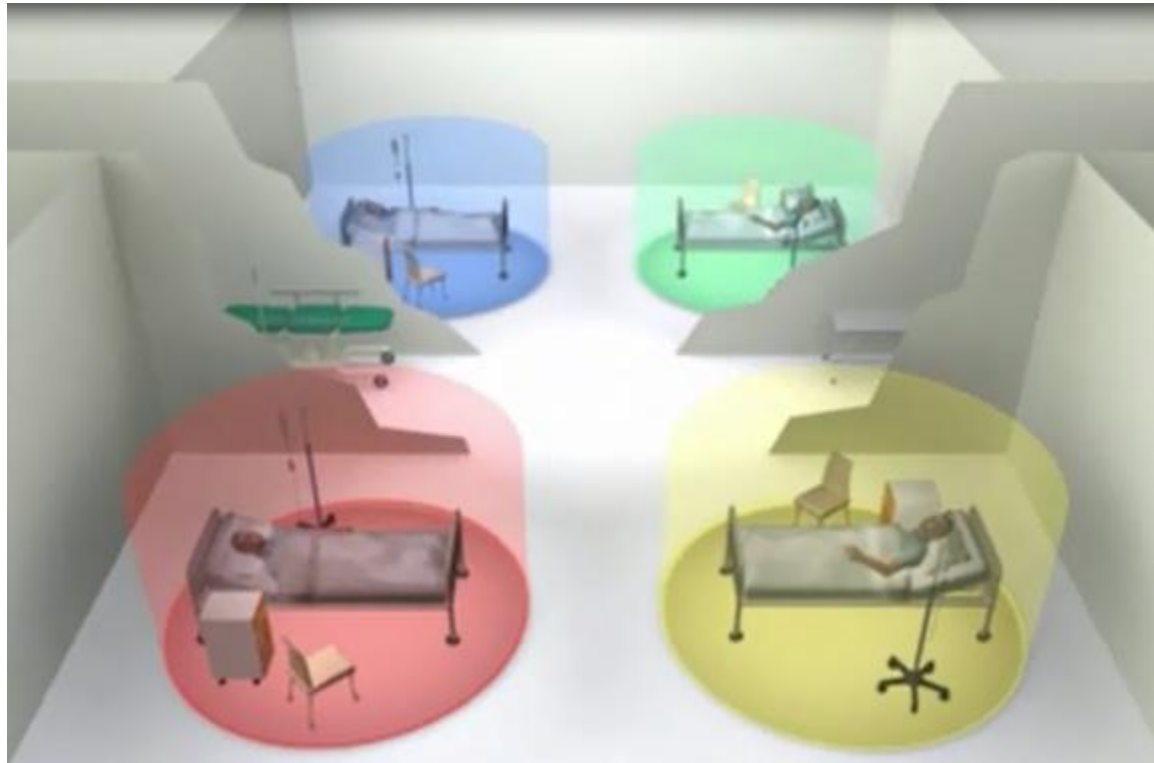
Đường lây truyền bệnh (2)

Phát tán nguồn bệnh từ bệnh nhân nhiễm khuẩn

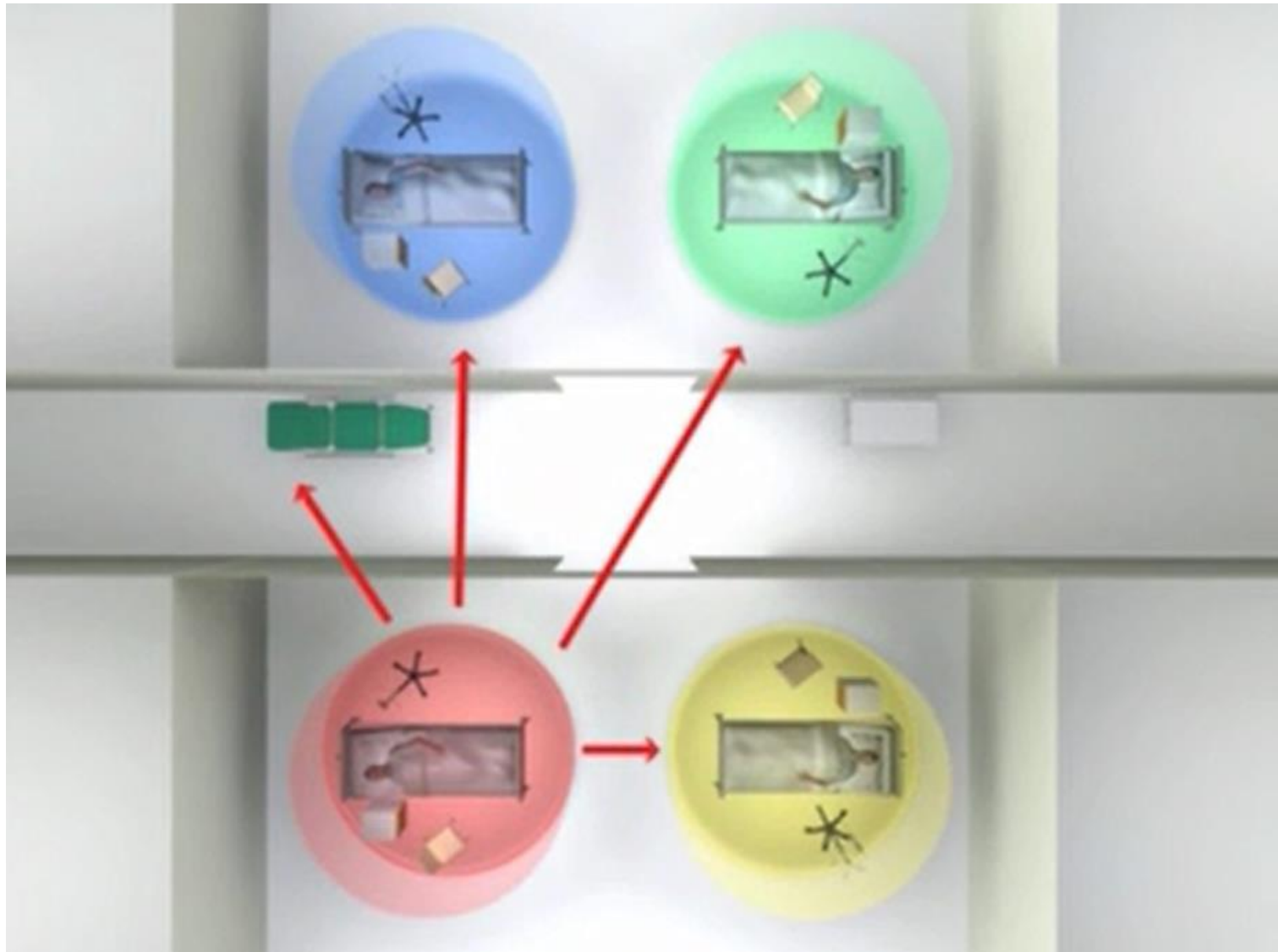

Đường lây truyền bệnh (3)

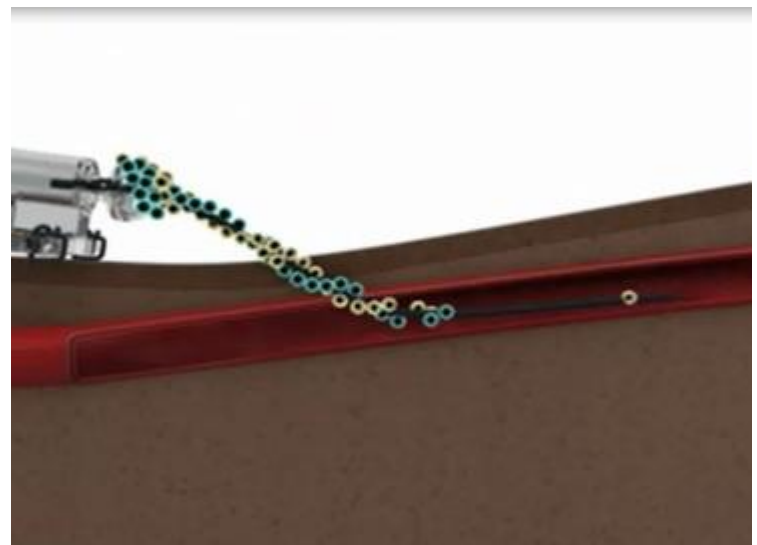
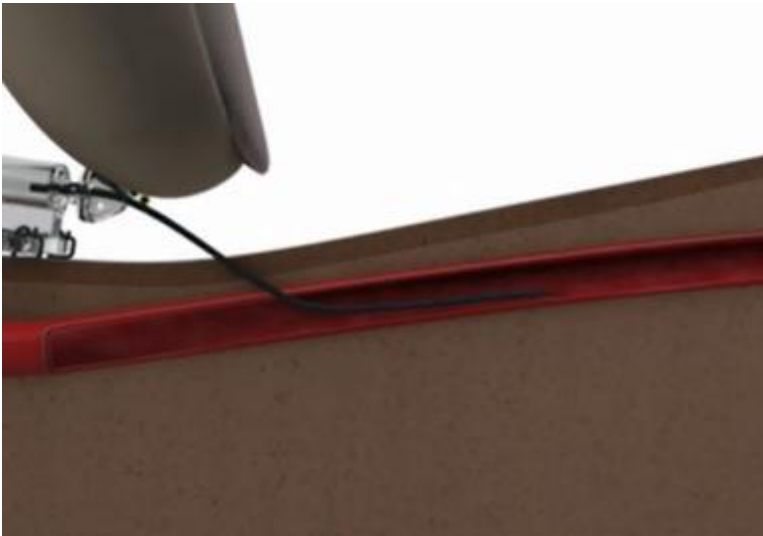
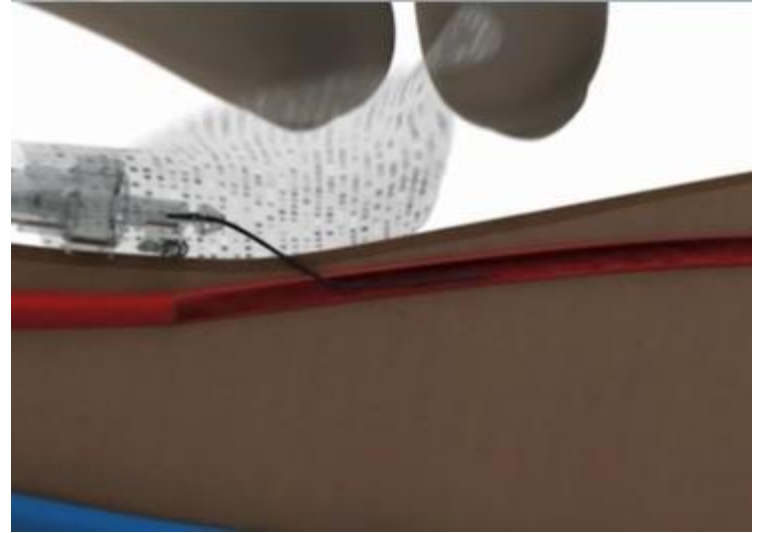
Vùng lây nhiễm từ bệnh nhân này sang bệnh nhân khác

Đường lây truyền bệnh (4)

Phương thức phát tán nguồn bệnh

Đường vi khuẩn xâm nhập vào mạch máu

Sử dụng găng tay liên quan tới VSV

- Găng tay là hàng rào bảo vệ hiệu quả đối với mọi VSV ?

Soi găng trên kính hiển vi điện tử phát hiện được những lỗ thủng

Kích thước < 30 -50 μm $\Rightarrow$ Virus có thể xâm nhập qua găng

Tỷ lệ găng PT bị thủng : 8%, găng sạch (latex, vinyl) thủng: 0 - 52%.

Găng làm giảm 50-60% nguy cơ ô nhiễm máu, dịch cơ thể, không ngăn ngừa được hoàn toàn các tác nhân gây ô nhiễm.

Sử dụng găng tay liên quan tới VST

- Sử dụng một đôi găng cho nhiều lần thăm khám?

Nghiên cứu của Doebbling

- Rửa găng không có tác dụng khử nhiễm.
- 5 - 50% rửa găng trước khi tháo găng gây ô nhiễm bàn tay sau khi găng bị loại bỏ.
- Rửa găng làm tăng nguy cơ gây thủng găng .

Không sử dụng một đôi găng để thực hiện các thao tác chăm sóc, điều trị trên nhiều bệnh nhân khác nhau

Sử dụng găng tay liên quan tới VST

- Một số thực hành không được sử dụng găng
  - Khám bệnh, lấy mạch, nhiệt độ, HA
  - Tiêm bắp, tiêm dưới da, trong da
  - Cho ăn, thay đồ vải cho BN (Trừ đồ vải dính máu, dịch cơ thể và chất thải)
  - Tim bắp, tiêm trong da, dưới da
  - Viết bệnh án, viết và cầm giấy XN, đánh máy tính, nghe điện thoại, vận chuyển BN
  - Di chuyển giữa các buồng bệnh
- Xem xét lựa chọn loại găng tay không có bột talc

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

Có 2 phương pháp VST ngoại khoa

- VST ngoại khoa bằng xà phòng khử khuẩn
- VST ngoại khoa bằng dung dịch VST chứa cồn

Phương tiện VST ngoại khoa

- Dung dịch XP khử khuẩn (CHX4% hoặc iodine)
- Dung dịch xà phòng thường
- Dung dịch VST chứa cồn
- Bàn chải vô khuẩn
- Khăn tiệt khuẩn
- Nước vô khuẩn

Cần đảm bảo

- Đúng nguyên tắc vô khuẩn
- Đúng quy trình, đủ thời gian rửa tay
- Tránh tái ô nhiễm sau VST ngoại khoa
- Mặc quần áo khu phẫu thuật, tháo bỏ đồ trang sức trên tay, đội mũ, mang khẩu trang trước khi rửa tay

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

• Phương pháp VST ngoại khoa bằng xà phòng KK

1 Đánh kẽ móng tay

- Làm ướt bàn tay tới khuỷu tay
- Lấy 3-5 ml dd khử khuẩn vào lòng bàn tay
- Cọ sạch kẽ móng tay bằng bàn chải trong 30 giây

2 Rửa tay lần 1

- 3-5 ml dd khử khuẩn vào lòng bàn tay
- Chà bàn tay như rửa tay thường quy, sau đó chà cổ tay tới cẳng tay, khuỷu tay trong 1 phút 30 giây
- Tráng tay dưới vòi nước theo trình tự từ đầu ngón tay tới khuỷu tay, loại bỏ hoàn toàn dd xà phòng trên tay

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

• Phương pháp VST ngoại khoa bằng xà phòng KK

3

Rửa tay lần 2

- Tương tự như rửa tay lần 1

4

Làm khô tay:

- Làm khô toàn bộ bàn tay, cổ tay, cẳng tay bằng khăn vô khuẩn dùng 1 lần

5

- Mặc áo phẫu thuật, mang găng
Tránh không để ô nhiễm bàn tay trong quá trình thực hiện

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

- VST ngoại khoa bằng dung dịch VST chứa cồn

1

Rửa tay bằng xà phòng thường (1 phút)

- 1) Làm ướt bàn tay tới khuỷu tay
- 2) Lấy 3-5 ml dd xà phòng thường vào lòng bàn tay
- 3) Chà tay như quy trình VST thường quy, sau đó chà cổ tay, căng tay lên tới khuỷu tay
- 4) Rửa tay dưới vòi nước để loại bỏ hoàn toàn xà phòng trên tay, bàn tay luôn hướng lên trên
- 5) Lau khô tay bằng khăn tiệt khuẩn hoặc khăn giấy dùng một lần theo trình tự từ bàn tay bên khuỷu tay

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

- VST ngoại khoa bằng dung dịch VST chứa cồn

2

Chà tay bằng dung dịch VST chứa cồn (3 phút)

- 6) Lấy 3-5ml dung dịch VST chứa cồn vào lòng bàn tay, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà cổ tay, cẳng tay tới khuỷu tay tay phải cho tới khi tay khô.
- 7) Lấy tiếp 3-5ml dung dịch VST chứa cồn vào lòng bàn tay, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà cổ tay, cẳng tay tới khuỷu tay của tay trái cho tới khi tay khô.
- 8) Lấy tiếp 3-5ml dung dịch VST chứa cồn, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà bàn tay như quy trình vệ sinh tay thường quy cho tới khi tay khô.

Quy trình vệ sinh tay ngoại khoa

• VST ngoại khoa bằng dung dịch VST chứa cồn

2

Chà tay bằng dung dịch VST chứa cồn (3 phút)

9) Lấy 3-5ml dung dịch VST chứa cồn vào lòng bàn tay, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà cổ tay, cẳng tay tới khuỷu tay tay phải cho tới khi tay khô.

10) Lấy tiếp 3-5ml dung dịch VST chứa cồn vào lòng bàn tay, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà cổ tay, cẳng tay tới khuỷu tay của tay trái cho tới khi tay khô.

11) Lấy tiếp 3-5ml dung dịch VST chứa cồn, nhúng 5 đầu ngón tay ngập trong cồn trong 5 giây, chà bàn tay như quy trình VST thường quy cho tới khi tay khô.

Tay sạch
Bảo vệ
cuộc sống

Quy trình rửa tay phẫu thuật với cồn

Quy trình phẫu thuật có thể được thực hiện cho ca tiếp theo mà không cần rửa tay, để nghị kỹ thuật sát khuẩn tay cho chuẩn bị tay trong phẫu thuật như sau (từ hình 1 đến 17)

1 Cho khoảng 5ml (3 lần ấn) dung dịch sát khuẩn tay có chứa cồn vào lòng bàn tay trái, dùng cùi chỏ tay phải để ấn với bình dung dịch.

2 Những các đầu ngón tay phải vào dung dịch để làm sạch kẽ móng tay (5 giây)

3 Hình 3 đến 7: Bôi dung dịch sát khuẩn lên cẳng tay phải cho đến khi dung dịch hoàn toàn bốc hơi (10-15 giây)

4 Xem chú giải ở hình 3

5 Xem chú giải ở hình 3

6 Xem chú giải ở hình 3

7 Xem chú giải ở hình 3

8 Cho khoảng 5ml (3 lần ấn) dung dịch sát khuẩn tay có chứa cồn vào lòng bàn tay phải, dùng cùi chỏ tay trái để ấn với bình dung dịch.

9 Những các đầu ngón tay trái vào dung dịch để làm sạch kẽ móng tay (5 giây)

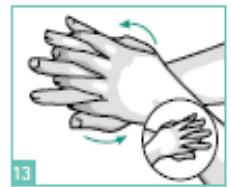
10 Bôi dung dịch chà tay lên cẳng tay trái cho đến cùi chỏ. Đảm bảo phủ toàn bộ vùng da bằng cách chuyển động vòng tròn quanh cẳng tay cho đến khi dung dịch hoàn toàn bốc hơi (10-15 giây)

11 Cho khoảng 5ml (3 lần ấn) dung dịch chà tay có chứa cồn vào lòng bàn tay trái, dùng cùi chỏ tay phải để ấn với bình dung dịch. Chà sát 2 tay đến tận cùi tay cẳng lúc, và đảm bảo làm theo tất cả các bước được miêu tả từ hình 12-17 (20-30 giây)

12 Phủ toàn bộ bề mặt bàn tay lên đến cổ tay với dung dịch, xoa 2 lòng bàn tay vào nhau

13 Chà mặt lưng của tay trái bằng cách di chuyển lòng bàn tay phải tới và lui, bao gồm cổ tay và ngược lại

14 Chà 2 lòng bàn tay vào nhau với các ngón tay đan xen

15 Chà mặt lưng (sau) của ngón tay bằng cách nắm chúng trong lòng bàn tay kia và di chuyển tới lui

16 Xoay tròn ngón tay cái của bàn tay này vào lòng bàn tay kia và ngược lại (lòng bàn tay ôm sát lấy ngón cái)

17 Khi tay khô, có thể mặc quần áo và găng tay vô trùng

**World Health
Organization**

**Infection Prevention and Control Global Unit &
WHO Collaborating Centre on Patient Safety (HUG)**

Yêu cầu dung dịch rửa tay dùng trong phẫu thuật

Xà phòng rửa tay thường quy trong BV:

EN 1499

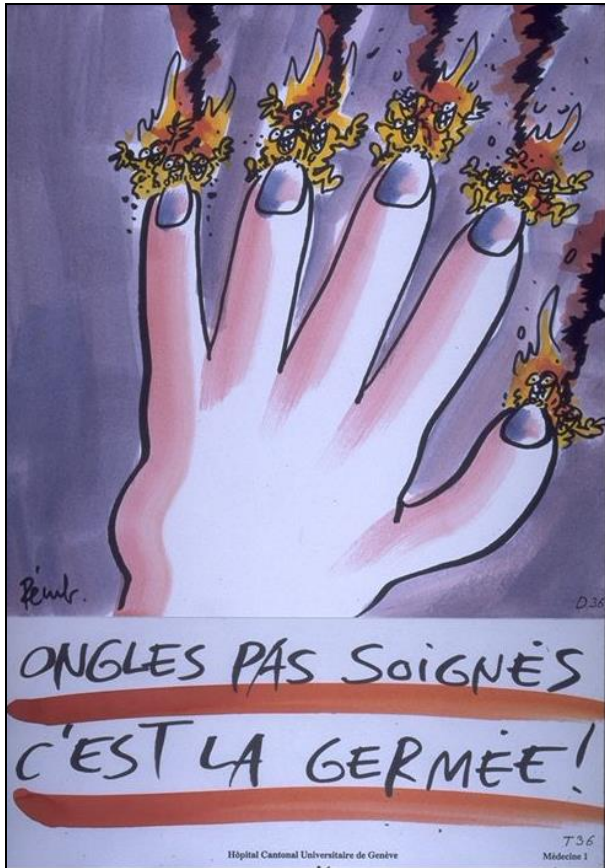
ASTM E 1174, 1838, 2276, 2613, 2011

Dung dịch rửa tay có chứa cồn:

- Dùng trong thường quy: EN 1500, ASTM E 1174, 1838, 2276, 2613, 2011
- Dùng trong phẫu thuật: EN 12791, ASTM E 1115

Những vấn đề cần lưu ý khác

Cắt móng tay ngắn, giữ móng sạch

Một số lưu ý trong VST ngoại khoa

- Không sử dụng bàn chải để chà lên da bàn tay tới khuỷu tay. Chỉ đánh kẽ móng tay với ca phẫu thuật đầu tiên trong ngày.
- Không sử dụng máy sấy tay để làm khô tay.
- Không khử khuẩn tay bằng cách ngâm tay vào chậu dung dịch cồn khử khuẩn.
- Với những ca phẫu thuật kế tiếp thực hiện tại cùng khu phẫu thuật thì chỉ cần thay găng và thực hiện các bước chà tay bằng dung dịch VST chứa cồn trong qui trình VST ngoại khoa.

Một số tiêu chí đánh giá VST

- Dung dịch VST chứa cồn được đánh giá tính hiệu quả và dung nạp (tác dụng không mong muốn) và luôn có sẵn ở mọi vị trí chăm sóc NB
- Phương tiện rửa tay thường quy (bồn rửa tay, dung dịch xà phòng thường, khăn lau tay dùng 1 lần, nước sạch) đạt 1/10 giường bệnh
- Mọi nhân viên mới, sinh viên học việc được đào tạo VST
- Hàng năm mọi NVYT được đào tạo tối thiểu 1 lần về VST
- Mạng lưới viên KSNK được đào tạo và có khả năng giám sát tuân thủ VST

Một số tiêu chí đánh giá VST

- Thực hiện kiểm tra tổng thể tối thiểu 1 năm/lần về phương tiện VST, kiến thức VST
- Thực hiện giám sát thường xuyên tuân thủ VST, tỷ lệ tuân thủ VST ở NVYT đạt tối thiểu 50%
- Trang bị poster quy trình VST, chỉ định VST ở mọi khu vực chăm sóc
- Phát động chiến dịch VST hàng năm và cam kết ủng hộ VST
- Thực hiện thi đua và thưởng phạt VST

Chất lượng hàng đầu - Phát triển chuyên sâu - Nâng tầm cao mới

CHÂN THÀNH CẢM ƠN

